

שבמשנתנו נפרדת היא מן המעלה החמישית, הואיל וטעמיהם שונים] — וחלוקים הם לענין חולין שנעשו על טהרת הקודש:

שש המעלות הראשונות [החמש שנתבארו לעיל, והמעלה הראשונה], הרי הן בין לקודש בין לחולין שנעשו על טהרת הקודש, הואיל ויש בהן חשש טומאה דאורייתא, וכפי שנתבאר לעיל.

ואילו חמש מעלות האחרונות הרי הן לקודש בלבד, אבל לא לחולין שנעשו על טהרת הקודש, הואיל ואין בהן חשש טומאה דאורייתא, וכפי שנתבאר לעיל.

ומפרשין: **מאי איכא** [איזה נפקא מינה יש לדינא] בין דברי רבא, שפירש טעם המעלה הראשונה משום גזירת כלי שאין בפיו שפופרת הנוד, לדברי רבי אילא שפירש טעמה משום חציצה?

איכא בינייהו: סל וגרנותני [סל גדול מאד שמסננין בו את היין בשעת הבציר, ונותנים אותו תחת קילוח היין הנשפך מן הגת והיין מסתנן דרכו ויורד לבור], **שמילאן כלים**, והטבילין.

למאן דאמר [רבי אילא] שהטעם משום חציצה, הרי אף באופן זה **איכא** משום

אצבעות, הרי המים שבתוכו אינם נחשבים למחוכרים למי המקוה, ונמצא שלא הוטבלו המחטיין והצינוריות במי המקוה.

וכך שינונו במסכת מקואות, שהשיעור לחיבור מים למי המקוה הוא רק כשיש ביניהם חיבור של מים ברוחב כשפופרת הנוד:

תנן: עירוב מקואות, של מקוה שאין בה מים בשיעור ארבעים סאה, עם מקוה מליאה שבצידה, כדי להכשיר את הטבילה גם במקוה החסירה, הוא רק באמצעות חיבור מים דרך נקב שהוא ברוחב כשפופרת הנוד — **כעוביה**

כב-א וּכְחַלְלָה!

כרוחב עובי קירות השפופרת בצירוף חלל השפופרת, שהוא נקב ברוחב כשתי [גירסת המשניות] **אצבעות** החוזרות למקומן.

והיינו, כשיעור שיכול אדם להכניס אל תוך הנקב את שתי אצבעותיו הסמוכות לגודל [מאירי] ולגלגלן בתוכו לכל צד.⁽¹⁾

ומבאר הגמרא את שיטת רבא:

סבר לה רבא, כהא דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוחה: אחת עשרה [ולא עשר] **מעלות שנו כאן** במשנתנו [כי המעלה הראשונה

דאורייתא!?

א ד"ה אין.

1. לשון רש"י: וכחללה וכעוביה, והן שתי אצבעות חוזרות למקומן. ומטבילין אף כלים. והאי נמי חשש טומאה דאורייתא היא. וראה ביאור לשון זה של רש"י ברש"ש.

וביאר התוס', כיון שלא שייים דינים אלו בחולין לא חשיב ליה התנא לדררא דטומאה, דהיינו שייכות דטומאה. וראה עוד בתוספות לקמן כד א, ובפסחים יט א ד"ה לא, ובחולין לה

חציצה, שלוחצים הכלים על הסל, ואין לטבול בו כלים.

ואילו למאן דאמר [רבא] שהטעם משום גזירה משום שמא יטביל מחטין וצינוריות בכלי שאין בפיו כשפופרת הנוד, אין מניעה מלהטביל בסל וגרנותני, הואיל ופל וגרנותני שאין בפיהן כשפופרת הנוד – ליכא! [אינו מצוי, ואין לגזור בו].⁽²⁾

ואזדא רבא – שפירש הטעם שאין מטבילין כלי בתוך כלי משום גזירה אטו כלי שאין בפיו כשפופרת הנוד – לטעמיה [לשיטתו]:

דאמר רבא:

א. סל וגרנותני שמילאן כלים והטבילין, הרי אלו טהורין אף לקודש, הואיל ואין מצוי שיהיה פיהם פחות מכשפופרת הנוד; והיינו לשיטתו, וכפי שנתבאר.

ב. ומקוה שחילקו בסל וגרנותני, העמיד

באמצע המקוה סל גדול עד שמפסיק את מימיו של המקוה, חציים לכאן וחציים לכאן, ודופני הסל מגיעים לכתלים ברוחב המקוה, ואין המים מתערבים אלא דרך הנקבים שבאריגת הסל, שאין בהם כשפופרת הנוד, הרי אף על פי שכולו מלא נקבים, אין מצטרפין שני חלקי המקוה [מאירי].

ולפיכך: הטובל שם לא עלתה לו טבילה.⁽³⁾

והראיה שאם אין בנקב כשפופרת הנוד אינו חיבור, דהא ארעא כולה חלחולי מחלחלא [האדמה כולה מחלחלת], ומים הנובעים במעיין במקום אחד באים הם מנהר גדול, ומחוברים אליו דרך האדמה, ומכל מקום בעינן דאיכא ארבעים סאה במקום אחד.⁽⁴⁾

ועתה שבה הגמרא לדין המבואר לעיל, שהמטביל מחטין וצינוריות בכלי שאין בפיו שפופרת הנוד אין עולה להם טבילה, כיון שהמים שבתוכו אינן מחוברין למקוה:

אחת מן המקואות שיעור מקוה. ובפשוטו הוא לאו דוקא. אלא הוא הדין אם חילק את המקווה באופן שרק בחלקו האחד אין שיעור מקוה, ובשני יש, הרי באותו החלק שאין בן שיעור, הטובל בו לא עלתה לו טבילה. וכמו בדמיון הגמרא למעיין שאין בו ארבעים סאה, המחובר לנהר גדול.

ואולם ראה היטב מה שכתב החזון איש סימן קכט לדף זה.

4. החזון איש [סימן קכט לדף זה], תמה על פירושו של רש"י בכל ענין סל וגרנותני. שלפיו שני דיניו של רבא אינם מעניין אחד. כי סל וגרנותני שהטביל בהם כלים אין הנידון משום הנקבים שבצידיהן אלא משום רוחב פיהם, ואילו

2. כן פירשו רש"י רבינו חננאל והמאירי.

אך מדברי הר"ש במקואות פרק ו משנה ה [וראה גליון מהרש"א שצ"י למשנה זו] מוכח שהוא מפרש באופן אחר: בסל וגרנותני אין צריך שיהיה שם כשפופרת הנוד הואיל והסל והגרנותני מלא נקבים ואינם יכולים להחזיק בהם את המים [וכדעת הר"ש פסק הרמ"א ביורה דעה סימן רא ט, וזה שלא כדברי רש"י רבינו חננאל והמאירי כאן, שמוכח מדבריהם כי אינם סוברים כן].

והמשך הסוגיא מתבארת היטב לפירוש זה, כמבואר בהערה בהמשך.

3. המאירי כתב שחילק את המקוה, כשחציים של המים לכאן וחציים לכאן, ומשמע שאין באף

והני מילי, שאין עולה להם הטבילה אם אין בפי הכלי שמטבילים בתוכו פתח ברוחב שפופרת הנוד, כשמטביל בתוך כלי חיצון שהוא טהור.

אבל אם הטבילים בכלי שגם הוא עצמו היה טמא, הרי אף הכלים שבתוכו טהורים, ואף על פי שאין בעובי הנקב של הכלי כשפופרת הנוד.

והטעם: מיגור דסלקא טבילה לכוליה גופיה דמנא, מתוך שמועילה הטבילה לכלי

החיצון, וחשובים המים שבתוכו כחלק מן המקוה לענין טהרתו⁽⁵⁾ —

לכן סלקא להו נמי טבילה לכלים דאית ביה, הועילה הטבילה אף לכלים שנמצאים בתוך הכלי.⁽⁶⁾

שהרי כך שנינו שמועילה הטבילה אף לכלים שבתוכו, כאשר אף הכלי החיצון טעון טבילה:

דתניא [מסורת הש"ס]: כלים שמולאן כלים,

לענין חילוק המקוה אנו דנים משום הנקבים שבציריהן [וראה עוד שם מה שהקשה על שיטת רש"י].

ועל כן כתב ביאור אחר בכל הענין על פי הגר"א ביורה דעה סימן רא, ראה שם. ולפי הפירוש הנזכר לעיל בהערה בשם הר"ש, עלו דברי רבא מקושייתו של החזון איש.

5. ביאר רש"י הטעם שעלתה טבילה לכלי החיצון אף שאין בפיו כשפופרת הנוד משום ד"כטומאתו כן טהרתו". וביאר הט"ז דברי רש"י: כי היכי דהטומאה לא ירדה אלא דרך שם, הכי נמי נכנסת הטהרה דרך שם. ט"ז יורה דעה רא יז.

והענין כולו טעון ביאור: איזה קשר יש בין טהרת הכלי לטומאתו? והרי הכלי נטמא על ידי המגע בדבר טמא, וברור הדבר שאין הטומאה נכנסת דרך הנקב, ודברי הט"ז צריכים רב.

ואילו כשאנו באים לטהר את הכלי מטומאתו יש לנו לברר כיצד מועילה הטבילה לכלי, לפי שאין מי המקוה הנכנסים לתוכו נחשבים כמחוברים למי המקוה עצמה, היות ואין בפתח הכלי שיעור כשפופרת הנוד, ומהטומאה של הכלי הזה אין כל פתרון לטהרתו.

ובחזון איש [סימן קכט לדף זה] ביאר דין זה כך: אפשר דטעמא דמהני טבילה לכלי שאין בפיו כשפופרת הנוד, דכלי לא חייץ בין מים למים, כיון שלא מבטל לה. אלא דהכא בעינן שיהא משמש בכלי לצורך טבילתה, אז היא כתשמישי המקוה, ולא חייצא בין מים למים, והיינו נמי טעמא דסלקא טבילה גם למה שבתוכה, כיון דבאותה שעה לא חייצא.

ויש טענתא לסברתו מדברי רבינו חננאל שכתב, והובא בהערה לקמן: סל וגרונתי טמאים אין מחלקים את המקוה].

6. א. בפשוטו משמע, שאף לקודש לא גזרו על טבילת כלי בתוך כלי אלא כשהכלי החיצון טהור ואין צורך לו בטבילה. אבל כשהוא טמא, ומועילה לו הטבילה, הרי היא מועילה גם לכלי הפנימי, אפילו לקודש.

שהרי הגזירה היא אטו כלי שאין בפיו שפופרת הנוד, שאז מעיקר הדין אין מועילה הטבילה לפנימי. אך בכלי חיצון טמא, שהתחדש בו מדין "מיגור", שמועילה הטבילה לטהרתו של החיצון גם לכלי הפנימי שבתוכו, אף שאין בפי הכלי החיצון פתח כשפופרת הנוד, לכן אף לקודש מועילה הטבילה של החיצון לפנימי;

והטבילין, הרי אלו טהורין לתרומה [רש"י], בין שיש בפיהם כשפופרת הנוד ובין שאין בפיהם כשפופרת הנוד. (7)

ואולם אם לא טבל [אם הכלי החיצון טהור, ואינו טעון טבילה] – המים המעורבים עד שיהיו מעורבין כשפופרת הנוד!

כלומר: אין המים שבתוך הכלי החיצון מועילים לטבילת הכלים שבתוכו, עד שיהיו מעורבין [מחוברים] עם המים שבמקוה דרך נקב רחב כשפופרת הנוד, וכדמפרש ואזיל [נתבאר על פי גירסת רש"י ופירושו]. (8)

ומפרשת הגמרא את לשון המשנה:

מאי קאמר "ואם לא טבל"?

הכי קאמר: ואם אינו צריך להטבילו לכלי החיצון לפי שאינו טמא, הרי המים המעורבין אינם מועילים לטהרת הכלים שבתוכו, עד שיהיו מעורבין עם מימי המקוה בפתח שיש בו רוחב כשפופרת הנוד. (9)

והא דרבא ודרבי אילא שנחלקו אם הטעם שאין מטבילין כלי בתוך כלי הוא משום חציצה או משום גזירה אטו כלי שאין בו שפופרת הנוד, תנאי היא שנחלקו בה.

דתנאי: פל ורגנותני שמילאן כלים,

הטבילה לחיצון, כי לשיטת רבי אילא לא הועילה הטבילה לחיצון כיון שיש חציצה, ואילו לשיטת רבא מועילה הטבילה לחיצון. וראה בכל זה בתוספות ובשפת אמת.

7. פירש רש"י: הרי אלו טהורין לתרומה. וביאר המהרש"א, כי רש"י הולך בזה לשיטתו [כמבואר בהערה לעיל], שלקודש אין טהורין הכלים הפנימיים אפילו כשהכלים החיצוניים טמאים.

8. הב"ח גרס כגירסתנו בגמרא: ומים המעורבין, ופירש: כלומר, או מים המעורבין [היינו דין עירוב מקואות שנזכר לעיל], בשניהם צריך עירוב כשפופרת הנוד.

וראה עוד בזה במשנה במקואות פרק ו משנה ב, ובר"ש ובפירוש הרא"ש ובתוספות יום טוב שם.

9. שיטת רבינו חננאל, הובאה במאירי: סל וגרגותני טמאים שחילקו את המקוה אין פוסלים אותו, והטובל בכל אחת מהם עלתה לו טבילה, ומפרש על דרך זה את הסוגיא.

ואכן כן כתב המאירי בשיטת רש"י, וכן היא שיטת התוספות בד"ה מאי.

אלא שמדברי רש"י במשנה, שפירש מעלה זו בששניהם טמאים, דקדקו התוספות כי אף לפי טעמו של רבא גזרו לקודש אף בכלי חיצון טמא, וכן מבואר מדברי רש"י בעמוד זה בד"ה הרי אלו, וכמו שכתב המהרש"א.

וביאר המהרש"א טעמו, כי לדעת רש"י כשם שגזרו גבי קודש אף בכלי שיש בו שפופרת הנוד אטו כלי שאין בו שפופרת הנוד, כך גזרו אף כשמטביל בכלי טמא אטו מטביל בכלי טהור [וראה היטב בתוספות ד"ה מאי].

ב. לעיל בגמרא נשאלה השאלה: מאי איכא בין רבא לרבי אילא.

ולפי שיטת המאירי בדעת רש"י, תיקשי, הרי איכא ביניהו כשהיה החיצון טמא. כי לפי שיטת רבי אילא שהטעם משום חציצה, אין מועילה הטבילה לא לפנימי ולא לחיצון; ואילו לשיטת רבא אם היה החיצון טמא מועילה הטבילה אפילו לפנימי.

ואף לביאור השני דלעיל בשיטת רש"י, איכא ביניהו כשהיה החיצון טמא אם מועילה

והטבילין, בין לקודש בין לתרומה הרי אלו טהורין.

מפני שתנא זה סובר כרבא, שטעם המעלה הוא גזירה אטו כלי שאין בה כשפופרת הנוד, ולפיכך לא גזרו בסל וגרנותני, שאין דרך פיהן להיות צר.

ואילו אבא שאול אומר: לתרומה הרי אלו טהורין, אבל לא לקודש.

מפני שלדעתו טעם הדין הוא משום חציצה, והוא הדין לכלים שהוטבלו בסל וגרנותני.⁽¹⁰⁾

ומקשה הגמרא על הדין המבואר בברייתא, שאסרו טבילת כלי בתוך כלי לקודש, אבל לא לתרומה:

אי הכי, תרומה נמי היה לחכמים לאסור להטביל כלי בתוך כלי, ומאותו טעם שאמרו כן גבי קודש?⁽¹¹⁾

ומשנינן: לא אמרו כן בתרומה, כי:

למאן קאמרין? [למי אנו אומרים דינים בטבילה], הרי לחברים בלבד הוא שאנו אומרים, כי אילו עמי הארץ אין באים לפנינו לשאול —

והרי חברים, מידע ידעי:

שיש לחוש לחציצה — לדעת רבי אילא — ולפיכך מגביהין את הכלי הפנימי שלא יתהדק לתחתית הכלי החיצון [רש"י].

ויודעים הם להבדיל בין כלי שיש בפיו שפופרת הנוד לכלי שאין בפיו שפופרת הנוד — לדעת רבא — כי שיעור זה ידוע הוא.

ולפיכך לא גזרו לתרומה.

ותמהינן: אי הכי — קודש נמי, לא היה לך לאסור, הואיל וחברים מידע ידעי?!

ומשנינן: מכל מקום יש לחוש, שמא חזי ליה עם הארץ, ואזיל ומטביל. [שמא יראנו עם הארץ מטבילין] כלי בתוך כלי, ויטעה להכשיר טבילה זו אף כשאין הכלי הפנימי מוגבה, או בכלי שאין בפיו שפופרת הנוד, ויכניס בה יין נסכיו ושמן מנחותיו שהוא מביא למקדש, כדמפרש ואזיל.

ותמהינן: אם כן, תרומה נמי יש לאסור כיון שיש לחוש שמא חזי ליה עם הארץ ואזיל מטביל, וישתמש בו לתרומה ואחר כך יתננה לכהן?!

דבריהם בחזון איש סימן קכט לדה"ה זה.

11. א. מדברי רש"י נראה כי קושיית הגמרא היתה בין לרבי אילא ובין לרבא, וכדמוכח מדבריו בד"ה למאן קאמרין.

אבל המאירי בפירוש המשנה כתב על דין המשנה לפי טעמו של רבי אילא: אבל לתרומה, אף על פי שחציצה פוסלת בה, אבק חציצה כזו אינה פוסלת, שהרי מכל מקום נכנסות הם על צד

10. לשון משנתנו הוא: מטבילין כלי בתוך כלי לתרומה אבל לא לקודש, ויש לפרש שאינו אלא לכתחילה, אבל בדיעבד שפיר דמי.

ואולם מלשון הברייתא כאן: סל וגרנותני שמילאן כלים והטבילין וכו' אבא שאול אומר: לתרומה אבל לא לקודש, משמע אפילו אם כבר הטבילין לא עלתה להם טבילה.

כך דקדקו התוספות, וצריך עיון הוא להם למה לא יהני בדיעבד; וראה מה שכתב על

ומשנינן: הרי לא מקבלינן מינייהו!

אין מקבלין תרומה מעם הארץ, וכפי ששנינו לקמן כד ב "הביאו לו — עמי הארץ לכהן חבר — חבית של יין של תרומה לא יקבלנה ממנו", אבל קודש מקבלין הימנו, וכמבואר שם [וזהו חומר בתרומה מבקודש].⁽¹²⁾

ותמהינן: קודש נמי לא נקביל מינייהו [יאמרו חכמים שאין מקבלים מעם הארץ] את יינו לנסכיו ושמנו למנחותיו?!

ומשנינן: הויא ליה לעם הארץ איבה. שיאמרו: וכי אין אנו מבני ישראל שאינכם מאמינים אותנו [רבינו חננאל].

ותמהינן: תרומה נמי, אם לא נקבל מהם, הויא ליה איבה?!

ומשנינן: לא איכפת ליה לעם הארץ ואין לו איבה על שאין אנו מקבלין הימנו תרומה. כיון דאזיל עם הארץ ויחיב ליה לתרומתו לכהן עם הארץ חבריה [יתן את תרומתו לחברו כהן עם הארץ].

ומאן תנא דחייש לאיבה [מי הוא התנא החושש לאיבה]?

רבי יוסי היא! (13)

דתניא: אמר רבי יוסי:

שנינו במשנה לקמן כד ב:

חומר בתרומה מבקודש, שנאמנין עמי הארץ כל ימות השנה לומר על יין ושמן שהם מביאים לנסכיהם ושמן שהם מביאים למנחותיהם [והקדישום בשעת הגיתות והבדים, רש"י שם] ששמרום בטרה, ובשעת הגיתות והבדים [שהכל מטהרים את כליהם על פי חברים] אף על התרומה.

ופירש רבי יוסי: מפני מה הכל, ואפילו עמי הארץ, נאמנין על טהרת יין ושמן של נסכים כל ימות השנה, ונאמנים אף על שמירת טהרת פרה אדומה [תוספות]?

כדי שלא יהא כל אחד ואחד הולך ובונה במה [מזבח שעושה אדם בראש גגו] לעצמו

הדחק.

ונראה מדבריו, שהוא מפרש את הסוגיא כאן לפי טעמו של רבא בלבד שהוא משום גזירה, ולא לפי טעמו של רבי אילא שהוא משום חציצה, וכן משמע לשונו כאן בביאור סוגייתנו. ב. בטורי אבן העיר, למה שואלת כן הגמרא רק על המעלה הזאת ולא על האחרות, ראה שם.

12. במשנה שם מבואר, שעמי הארץ נאמנים כל ימות השנה על יין ושמן לנסכים לומר ששמרום בטרה, אבל לא בתרומה, ובשעת הגיתות והבדים נאמנים אף על התרומה, מפני שבאותה שעה הכל מטהרין את כליהם על פי חברים.

ומבואר עוד שם, שאותה חבית של תרומה שלא קיבל החבר מעם הארץ יניחנה עם הארץ לגת הבאה ואז יתננה לכהן.

ובמאירי הקשה: שמא תאמר, שמא יראו ויעשו כן לתרומה בשעת הגתות וחבר מקבלה מהם, שהרי בשעת הגתות אף עמי הארץ נאמנים?!

ותירץ: שעת הגתות כולם מטהרים על פי חברים ואין לחוש בה.

13. בהמשך הסוגיא מתבאר, שחכמים חלוקים על רבי יוסי החושש לאיבה, ולפי זה משנתנו כרבי יוסי היא, אבל לדעת חכמים משמע שאין

בשעת איסור הבמות, ומקטיר בה לשמים, אם לא נקבל הימנו את קדשיו, והולך ושורף פרה אדומה לעצמו.

אמר רב פפא:

כמאן [כדעת מי] מקבלינן האידנא סהדותא מקבלים עדות לכל דבר] מעם הארץ?

כמאן? כרבי יוסי, ומשום איבה. מאחר שלא נעשה חשוד באי זה עדות בפרט, וישנו בדרך ארץ [מאירי].

אבל לדעת חכמים, אין מקבלינן מעם הארץ עדות כלל, שמן הסתם כל עם הארץ חשוד שלא להיות בקי בעדותו, ואין מקבלינן עדותו כלל לכתחילה, [מאירי].⁽¹⁴⁾

ואכתי תמהינן: למה מטבילין כלי בתוך כלי לתרומה? והרי ניהוש לשאלה!?

כלומר: הואיל ושואלים אנו מהם את כליהם, שוב עלינו להחמיר על עצמנו אף לתרומה שלא להטביל כלי בתוך כלי כלל, כדי שלא יראה עם הארץ ויטבול כלי בתוך כלי באופן שאינו מועיל מעיקר הדין, ושוב יתגלגל אותו כלי לידי חברים על ידי שאלה!?

וכדתנן, שיש לחוש לשאלה מעם הארץ:

א. אין כלי חרס מקבל טומאה כשנגעה בו טומאה בגבו, אלא רק אם נכנסה הטומאה בתוכו.

ב. כלי חרס שבאודל המת, נטמא, מפני שתוכו מגולה, והוא נטמא מאוירו. אבל אם היה הכלי מכוסה [מוקף צמיד פתיל] הוא אינו נטמא, כי לא נכנסה הטומאה לתוכו, ואין אויר האהל של המת מטמאו, כיון שאינו "נוגע" בו אלא מגבו, ומציל הכלי המכוסה על מה שבתוכו, שלא ייטמא.

ג. היה כלי החרס טמא, אינו מציל על מה שבתוכו, לפי שאין כלי טמא חוצץ בפני הטומאה.

ג. בית ועליה על גביו, והיתה ארובה ברוחב טפח על טפח ביניהם, והיה מת בבית למטה, הרי כל הטהרות שבבית ובעליה טמאות.

ד. ואם סתם את פיתחה של הארובה בכך ששם בפתח כלי, הרי הואיל והכלי עצמו הוא דבר המקבל טומאה, אין הוא יכול לחוץ בפני הטומאה, שאין כלי טמא חוצץ בפני הטומאה.

ה. נתן כלי חרס טהור בפי הארובה, כשגבו כלפי הטומאה למטה, הרי הוא חוצץ בפני הטומאה, מפני שאין כלי חרס מקבל טומאה מגבו.

כלי חרס, אפילו של עם הארץ, שהוא בחזקת טמא לגבי חבר, הרי הוא מציל על הכל לגבי עם הארץ.

כלומר: כל מיני הטהרות שהיו בתוכו של

מקבלינן מהם אפילו קודש. ואם כן, לכאורה, לדעת חכמים מטבילין כלי בתוך כלי אפילו לקודש, כיון דחברים מידע ידעי, ואילו מעמי הארץ אין מקבלים.

14. אין הענין אלא שבית דין דוחים אותו ונשמטים שלא לקבל עדותו, אבל לפוסלו לגמרי אם קיבלוהו בדיעבד או אם חתם בשטר, לא, אלא אם כן במי שאף בדרך ארץ אינו, מאירי על

חרס של עם הארץ הוא בחזקת טמא, ואין כלי טמא חוצץ, ומפרש לה ואזיל.

אמרו להם בית הלל לבית שמאי: והלא טיהרתם אוכלין ומשקין שבתוכו! ואם כדבריכם, היה לכם לומר שאף על אוכלין ומשקין שבתוכו אינו מציל, הואיל וכלי עם הארץ אינו מציל?! (17)

אמרו להם בית שמאי לבית הלל: כשטיהרנו אוכלין ומשקין שבתוכו, לעם הארץ עצמו כב-ב הוא שטיהרנו, כי החברים בלאו הכי אין אוכלים אצלם מפני שמגעם מטמא. (18)

אבל נטהר את הכלי שטהרתו לך ולו?!

כלומר: אם מטהרים אנחנו את הכלים לגביו, יש לחוש שמא ישאילם לחבר. (19)

בית שמאי אפילו לגביו אינו מציל, וכדמפרש טעמא ואזיל.

ב. בתוספות יום טוב בעדיות פרק א משנה יד מבואר, שנחלקו הראשונים אם כלי חרס אפילו של חבר אינו מציל, או של עם הארץ בלבד, וכתב התוספות יום טוב שם, שדעת רש"י נראית שלא אמרו כן אלא בכלי חרס של עם הארץ, ועל פי זה נתבאר בפנים.

17. מלשון המשנה "בתוכו" משמע שהנידון הוא בכלי חרס שמציל על מה שבתוכו, אבל ברש"י כתב שהנידון הוא גם לגבי בית וארובה.

18. לשון רש"י: לעצמו טהרנו, הוא יאכלם, שהרי החברים בדלין מהן וממגען, ובלאו הכי מאכלו טמא.

פירוש, ומטעם זה אין לחוש שמא יבואו אותם אוכלים ומשקים לידיו של חבר, שלגביו אין הכלי חוצץ, כיון שהוא בחזקת טמא.

19. מפיסקא זו מוכיחה הגמרא כי חוששין לשאלה, כדמפרש ואזיל.

הכלי המוקף צמיד פתיל שהיה באוהל המת הרי הן טהורות, וכמו כן כל מיני הטהרות שבארובה הרי הן טהורות כשהיה כלי החרס סותם את הפתח שבין הבית והעליה, דברי בית הלל. (15)

בית שמאי אומרים: אינו מציל כלי חרס של עם הארץ אלא על אוכלים ועל המשקים, ועל כלי חרס שבתוך כלי החרס או בעליה.

אבל אינו מציל על שאר מיני טהרות, כגון כלים אחרים. (16)

אמרו להם בית הלל לבית שמאי: מפני מה אינו מציל אף על שאר מיני טהרות?

אמרו להם בית שמאי לבית הלל: מפני שהוא טמא על גב עם הארץ, הואיל וכלי

פי שיטת רש"י.

15. כתב במקדש דוד [טהרות בענין חולין בטהרה בד"ה והנה לפ"ז], מה שאין עם הארץ נאמן על הטהרות, הוא רק שאין שמירתו שמירה לגבי אוכלי חוליהן בטהרה, כמו שאין שמירת אוכלי חוליהן בטהרה שמירה לגבי אוכלי תרומה. ואם כן, כל טומאת עם הארץ אינו אלא לגבי חברים, אבל לדידהו, אינם טמאים כלל. דלגבי דידהו הוי שפיר שמירה. ועם הארץ בעצמו שבא לשאול על אוכלין ומשקין שלו, אומרים לו שהוא טהור.

ובדברי המקדש דוד, תוכן סוגיא זו היטב, וראה שם שאף הוא הוכיח יסודו מסוגיא זו ראה שם.

16. א. פירוש, לגבי חבר ודאי אינו מציל, אם מפני שכלי טמא אינו מציל, אם מפני שנטמאו האוכלין והמשקין מן הכלי שהוא בחזקת טמא, ואין הנידון כאן אלא לגבי עם הארץ, שלדעת